

Taneční výchova na 1. stupni základních škol v názorech žáků

Ludmila Mikláňková

Katedra primární a preprimární pedagogiky, Pedagogická fakulta,
Univerzita Palackého v Olomouci

ÚVOD

Tanec v adekvátním společenském prostředí pokládáme za významnou součást kultury každého člověka a prostředek kultivaci pohybového projevu. I v době globalizace by se měly zvyky a tradice národa zachovat v povědomí každého občana a to pro další generace. Ideálním prostředím pro seznamování s tradicemi a jejich udržování se jeví škola. Lidový tanec v celé své šíři mnoho znaků pohybové aktivity. K dokonalému provedení scénické formy nestačí jen vrozené dispozice, nácvik vyžaduje určitou úroveň fyzické zdatnosti, pro zvládnutí techniky i dobrou nervosvalovou koordinaci. Spojení hudby a pohybu, přináší velké možnosti pro rozvoj dětské osobnosti. Hudba a pohyb mají společný především rytmus, tempo a dynamiku. Hudba umocňuje prožitek z pohybu, směřuje ke kultivaci pohybu, povzbuzuje, motivuje k pohybové aktivitě a přispívá k rozvoji kinestézie (Baranová, 2002; Škrbina, 2013). Proto by mělo být využití hudby v různých formách tělesné výchovy samozřejmostí. Navíc je pohyb s hudbou pro děti velmi efektní a atraktivní činností, jeho motivační efekt k pravidelnému provádění pohybových aktivit je tedy zřejmý (Dvořáková, 2002; Mikláňková, 2006).

Cvičení s hudbou působí také jako prevence svalových dysbalancí. U dětí se často setkáváme s vadným držením těla, způsobeným ochablým zádovým svalstvem. Ve stejném stavu bývá i svalstvo hrudníku a břicha. Proto je důležité zařazovat do celého systému školní práce všestranné a pravidelně se opakující pohybové činnosti (Bartík, 2005; Likesas, Zachopopulou, 2006; Vařeková, 1999; Novotná, 2003). Lze sem zařadit hudebně pohybovou výchovu, kdy při nácviku jednotlivých pohybových prvků je nezbytné se zaměřit právě na správné držení těla a dbát na pravidelné dýchání.

Inovativně však tanec pojmáme jako prostředek prevence asociálních jevů v chování, rozvoje komunikace v dané sociální skupině. Pohyb s hudbou umožňuje vyjádřit myšlenky, pocity a nálady, a to i tam, kde dítěti „chybí slova“. Při cvičení ve skupině hudba sjednocuje osobní rytmus jednotlivce s rytmem skupiny, navozuje pocit sounáležitosti mezi cvičícími, nenásilně vede k interakci a kooperaci (Dayarim, Goodill, Lewis, 2006; Efrer, 2006). Součástí lidového tance je také silný psychický náboj, rozvinutý písní a podporovaný hudebním doprovodem. Socializační efekt lidových tanců je zcela zřejmý. Nezanedbatelný přínos spatřujeme v rozvoji klíčových kompetencí žáků, a to zcela cíleně a v kontextu kurikulárních dokumentů.

PROBLÉM

Výzkumné šetření bylo zaměřeno na taneční výchovu na základních školách, resp. Na výuku lidových tanců. Cílem projektu bylo

deskripce a analýza názorů žáků na výuku lidových tanců v rámci vyučovacích hodin tělesné výchovy na 1. stupni základních škol.

METODIKA

Ke zmapování situace v oblasti výuky lidových tanců na primárním stupni škol bylo užito dotazování. Dotazník vznikl úpravou standardizované formy dotazníku „Diagnostika vyučovací jednotky tělesné výchovy“ (Frömel, 1994). Výzkum proběhl v 10 třídách základních škol běžného typu, se zaměřením na 1. stupeň. Na základě souhlasu managementu byl proveden záměrný výběr probandů výzkumného souboru – celkem 200 žáků, z toho 100 chlapců a 100 dívek (průměrný věk 8.76 ± 3.8 let). Zúčastněným učitelům byl předložen soubor metodických námětů pro výuku 5 lidových tanců včetně audiokazety s hudebním doprovodem. Náročnost učiva byla zvolena s ohledem na věk žáků. Každý vyučující realizoval na základě svého úsudku dva metodické náměty k výuce lidových tanců v běžných vyučovacích hodinách tělesné výchovy. Žáci bezprostředně po ukončení sledované vyučovací jednotky vyplnili dotazníky. Odpovědi z dotazníků byly vyhodnoceny metodou frekvenčního výskytu odpovědí a graficky. Vzhledem k využití jen některých otázek ze standardizovaného dotazníku, a také vzhledem k formulačním úpravám jsme hodnocení výsledků neprováděli podle jednotlivých dimenzí, ale dle logické souvislosti.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Vzdělávací cíl byl sdělen vždy v úvodní části vyučovací jednotky a vzhledem ke specifčnosti lidového tance jako pohybové aktivity byl žákům jasný (obr. 1). Výuka lidového tance byla dle očekávání kladně přijata především dívkami (obr. 2, 4, 12, 17, 18). Reakci chlapců ale nepovažujeme vzhledem k poměru odpovědí ano/ne za negativní (obr. 12, 16, 17). Část chlapců sice uvedla, že by upřednostnila jinou vyučovací hodinu než zrovna tuto, ale na druhé straně uznávají rozšíření vědomostí o nové poznatky. Zcela zřejmá byla pozitivní atmosféra ve sledovaných vyučovacích hodinách, ovlivněná i posílením role žáka (obr. 2, 4, 6, 12, 16, 18). Na té měl pravděpodobně velký podíl i přístup a nadšení konkrétního učitele ve výuce (obr. 3, 11, 13, 15). Přestože bylo možné efektivněji využít reciproční didaktický styl a zapojit žáky do hodnocení a případně i ukázek, vzhledem k věku žáků a v podstatě „neobvyklému“ pojetí hodiny, byla preference příkazového stylu ze strany učitelů vhodná. Lidové tance jako pohybová aktivita splnily i cíl kognitivní a uspokojily zájem žáků o poznávání nového (obr. 9, 13, 16, 18). Výuka lidových tanců zaujala jak dívky, tak i chlapce (obr. 5, 9, 12, 17,18), i když byl předpokládán spíše zájem ze strany dívek.

Vysvětlivky: Řada 1...počet odpovědí ANO; Řada 2... počet odpovědí NE

2 Závěry

Lidový tanec může být nejen prostředkem ke zvyšování fyzické zdatnosti, ale i prostředkem pohybové kultivace a rozvoje

koordinace žáka. V případě vhodně zvolené motivace a pozitivního přístupu učitele lidový tanec děti mladšího školního věku zaujme. Přístup učitele k taneční výchově je pro motivaci žáků a iniciaci zájmu o dané téma rozhodující. Je ale nutné zajistit dostatek metodických materiálů pro učitele v praxi a prostřednictvím metodických akcí je s výukou lidových tanců seznamovat. Stejně tak je potřebné rozšířit hodinové dotace odpovídajících předmětů jako je např. rytmická gymnastika, tance apod. v pregraduálním přípravě učitelů primárního stupně škol a alespoň formou volitelných předmětů umožnit studentům seznámení s tanci dle regionů.

Literatura

Baranová, E. (2002). Pohybové činnosti v hudobnom procese a ich vlyv na rozvoj hudobnosti žiakov. Banská Bystrica: UMB,PF.Bartík, P. (2005). Zdravotná telesná výchova. Banská Bystrica:UMB.

Dayarim, S., Goodill, S., & Lewis, C. (2006). The Moving Story Effort Assessment as a Means for the Movement Assesment of Preadolescent Children. *American Journal of Dance Therapy*, 28(2), 87-106. Dvořáková, H. (2002). Pohybem a hrou rozvíjíme osobnost dítěte. Praha: Portál.

Efrer, T. (2006). Moving toward cohesion: Group dance/movement therapy with children in psychiatry. Dostupné z: [http://www.diva-portal.org/smash/ get/diva2:529829/ FULLTEXT 01.pdf](http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:529829/FULLTEXT01.pdf).

Frömel et al: Kreativorientierter Sportunterricht an der
Grundschulen. Tělesná kultura, 1994, 25, pp. 5–27

Likesas, G., Zachopoulou, E. (2006). Music and movement
education as a form of motivation in teaching Greek traditional
Dances. *Perceptual and Motor Skills*, 102, 552-562.

Miklánková, L. (2006). Tělesná výchova na 1. stupni škol. Olomouc:
Vydavatelství UP.

Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání - příloha
upravující vzdělávání žáků s LMP. Praha: Výzkumný ústav
pedagogický, 2005.

Novotná, N. (2003). Rozvoj ohybnosti a flexibility u dětí mladšieho
školského veku. Banská Bystrica: UMB, PF.

Škrbina, D. (2013). Art terapija i kreativnost. Zagreb: Veble
commerce.

Vařeková, R. (1999). Výskyt svalových dysbalancí ve vztahu
k pohlaví, věku a tělesné konstituci u dětí školního věku. Disertační
práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta.